

ЗБЕРЕЖЕННЯ РОДЮЧОСТІ ҐРУНТІВ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Бульба І.О., канд. с.-г. наук
Лозова Є.М., магістр другого року навчання
Миколаївський національний аграрний університет

Ключові слова: ґрунти, охорона земель, баланс, гумусовий шар, екологія.

Ситуація з ґрунтами в Україні сьогодні вже на межі критичної, кажуть науковці. Фахівці ДУ «Інститут охорони ґрунтів» вже не перший рік попереджають, що стан ґрунтів дедалі погіршується, деградація пришвидшується, кліматичні зміни та господарська діяльність людини лише поглиблюють та ускладнюють ситуацію [3].

Використання земельних ресурсів включає в себе зміни їх природних властивостей та виникнення нових характеристик. Раціональне обробіток ґрунту є ефективним способом у сільському господарстві. Орні землі, які переважно покриті трав'янистою рослинністю, зрошення суходілів та осушення боліт призводять до збільшення оброблюваних площ, що сприяє ефективному зростанню сільськогосподарського виробництва, але ці процеси супроводжуються значущими змінами в навколишньому середовищі.

Проблеми раціонального використання та охорони земельних ресурсів можна розділити на дві групи:

Господарська група, яка включає в себе охорону ґрунту від виснаження та підвищення його родючості.

Екологічна група, що охоплює охорону та запобігання забрудненню земель.

Для сільського господарства надзвичайно важливою є якість ґрунту, оскільки поверхневий шар літосфери має складний взаємозв'язок з гідросферою, атмосферою, живою та неживою природою. Ґрунт є ключовою складовою для людства, і він відіграє важливу роль у нашому житті та виживанні. Проте він постійно зазнає змін через людську діяльність, навіть протягом одного покоління.

Збільшення видобутку корисних копалин, розвиток різних видів промисловості, міського та сільського будівництва, гідроенергетики

та транспорту вимагають постійного виділення земельних ресурсів із сільськогосподарського використання.

Зменшення площі сільськогосподарських угідь обмежує можливості виробництва їжі для населення та постачання промисловості сільськогосподарською сировиною. Щоб компенсувати втрати земель, зайнятих сільськогосподарським використанням, схили та прилеглі до них землі були оброблені, заповнюючи існуючі поля ґрунтовими культурами. Це спричинило інтенсивний розвиток процесів ерозії та значне погіршення стану ґрунтів.

На сьогоднішній день в Україні водна ерозія пошкодила 12 мільйонів гектарів землі, з них 1 мільйон гектарів сильно пошкоджені, 2,8 мільйона гектарів - помірно пошкоджені і 8,3 мільйона гектарів - слабо пошкоджені. Площа земель, порушених вітровою ерозією, становить 19,2 мільйона гектарів, з них 200 тисяч гектарів сильно пошкоджені, у середньому 300 тисяч гектарів - помірно пошкоджені і 8,5 мільйона гектарів - слабо пошкоджені. Процеси водної та вітрової ерозії призводять до інтенсивного погіршення стану ґрунтів та великих втрат органічних добрив, які вносяться в ґрунт в українських сільськогосподарських господарствах. У найближчий час Україна може стати свідком глобальної екологічної катастрофи, в якій питання відновлення гумусу в ґрунті та підвищення його родючості повинні бути визнані пріоритетними в національному господарстві України. Інакше Україна не зможе розраховувати на стабільний ріст сільськогосподарського виробництва та забезпечення населення продуктами харчування.

Для раціонального використання землі критично важливо підтримувати рівень гумусу, який сприяє зростанню рослин і допомагає мікроорганізмам в процесі перетворення органічних і неорганічних речовин в ґрунті.

Застосування органічних добрив особливо значуще в регіонах, де поширені сільськогосподарські системи для захисту ґрунту, і додавання органічних добрив в глибину ґрунту не є можливим.

Серед заходів для боротьби з ерозією необхідно виділити нові техніки обробки ґрунту, які включають у себе поєднання декількох операцій із зменшенням обсягу та глибини обробки, а також збереження рослинних залишків та стернів на поверхні ґрунту. Багато фахівців вважають, що потрібно переходити на безплужний

обробіток ґрунту, аби не втрачати вологу, а відповідно і врожайність. Тож потрібно намагатися мінімізувати обробіток, шукати технології, що будуть оптимальними саме для умов конкретного господарства [3]. Це дозволяє значно зменшити втрати землі, вимивання та втрати поживних речовин, досягаючи зменшення їх в 5-10 разів. Технологія мінімізації обробітку ґрунту може ефективно запобігти ерозії, підвищуючи гумусовий шар та покращуючи баланс поживних речовин та вологи в ґрунті. Цей підхід особливо ефективний в посушливих регіонах України. Мінімальний обробіток ґрунту в поєднанні з удосконаленою сільськогосподарською технологією приносить економічну вигоду, зменшуючи споживання енергії на 2-3 рази, витрати на 15-20% та підвищуючи врожайність [2].

Проте ця технологія ще недостатньо поширена через відсутність відповідних машин та механізмів. Зменшення доступних для обробітку земельних площ без видимих причин є наслідком розширення господарств, поліпшення агротехніки, використання інтенсивних сортів та підвищення врожайності, особливо в посушливих регіонах, де чистий пар допомагає підвищити врожайність зерна на приблизно 80%.

Розпорядження великих земельних площ під промислові об'єкти та міську інфраструктуру призвели до втрати багатьох цінних земель. Це вимагає розумного та комплексного підходу до вирішення нагальних проблем, оскільки земля є ключовим елементом екології та економіки України, а також впливає на здоров'я її громадян.

Список використаної літератури:

1. Закон України від 20.03.2018 № 2354-VIII «Про стратегічну екологічну оцінку» URL:– <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>
2. Бугай О., Бойчук Ю., Солошенко Е. Екологія і охорона навколишнього середовища: монографія. Університетська книга, 2016. 316 с.

Десять способів покращення ґрунтів URL:
<https://superagronom.com/articles/407-10-sposobiv-pokraschennya-stanu-gruntiv>